

ПРОБЛЕМА ГЕОПОЛІТИЧНОГО ВИБОРУ (ОРІЄНТАЦІЇ) УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На сьогоднішній день Європейський Союз розглядає Україну виключно в якості країни-сусіда. Хоча наша країна і добивається внесення в нову посилену угоду положень про перспективи членства в Європейському Союзі, однак керівництво України вже дещо змирилося із відсутністю перспектив членства в найближчому майбутньому. Україна є насамперед європейською державою. Це визначено її історичним минулим, географічним становищем, належністю до культурних традицій європейської цивілізації, демографічним складом населення, можливостями економічних зв'язків з країнами Європи [1].

З проголошенням незалежності процеси інтеграції України в європейські структури значно посилилися, але якщо пустити їх на самоплив, то можна очікувати і надмірної експансії з боку Заходу, несприятливої для розвитку нації. Може виникнути загроза перетворення України на сировинний придаток Європи, на постачальника дешевої робочої сили, інтелектуальних ресурсів. Як наслідок буде лише змінено напрям залежності країни з північно-східного на західний. Процес входження України в Європу і світову цивілізацію повинен бути контрольованим і спиратись на ґрунтовну і послідовну геостратегічну концепцію [2].

Значення західного напрямку орієнтацій зовнішньополітичних інтересів України зумовлено, як прагненнями української політичної еліти знайти рівноцінний баланс російській гегемонії на просторі колишнього СРСР, так і пошуками можливостей входження країни в систему міжнародного спілкування через відповідні європейські структури. Від Заходу очікували також реальної допомоги в економічній сфері та політичної підтримки на міжнародній арені, зокрема у відносинах з Російською Федерацією. В той час захід демонструє свою переважну зацікавленість у розвитку відносин з Російською Федерацією як *“правонаступником”* СРСР, тоді як нові незалежні держави розглядалися як щось вторинне і незрозуміле. Здобувши певний рівень міжнародного визнання, Україна все ще не має достатніх гарантій власної безпеки та

надійних стратегічних партнерів або союзників. Можливості України для них менш привабливі, про неї мало знають. Небезпечною була тенденція втрати інтересу до України з боку західних країн після того, як вони владнали власні проблеми безпеки в питанні ядерного роззброєння України.

Враховуючи складність процесів входження України як повноцінного партнера в європейське співтовариство, виникає небезпека створення навколо неї політичного та економічного вакууму. Захід, водночас, занепокоєний відродженням військово-політичної могутності Російської Федерації і, отже, в міру усвідомлення такої небезпеки схильний надавати і певну підтримку Україні, Захід залучає Україну до своїх структур з метою запобігти її військово-політичному зближенню з Російською Федерацією, хоча реальних гарантій її безпеці поки що не надає.

Захід не зацікавлений у тому, щоб військовий потенціал нашої держави працював на Росію, але шанси України вступити до НАТО в осяжному майбутньому досить проблематичні. Не виключена загрозлива ситуація, коли в разі виникнення серйозного конфлікту України з Росією, Захід або обмежуватиметься деклараціями та гучними заявами із засудженням останньої, або, навіть, домовиться з нею за спиною України [3].

Слід відмітити, що відношення населення нашої держави щодо НАТО є неоднозначним: одна частина виступає за НАТО, інша - проти. Хоча результату входження України до НАТО передбачити не може ніхто.

Щодо перспектив співпраці із Заходом, то максимум, чого може прагнути Україна, - це поступова інтеграція у західноєвропейські структури, включаючи НАТО. Європейський шлях інтеграції, безумовно, необхідний, оскільки Україна є європейською державою. В Європі можна знаходитись, бути, але поки що Україна має мало з чим йти на Захід, окрім сировинних ресурсів та дешевої робочої сили (хоча на сьогоднішній день Захід не цікавить навіть це), що значно стримує розвиток паритетних відносин. Україна має особливу позицію як щодо НАТО, так і щодо Росії і Ташкентського договору.

Декларуючи власний, самопроголошений нейтралітет, вона прагне зберегти деякий баланс стосунків між Російською Федерацією та НАТО, хоча й відчуває час від часу посилення тиску

то з одного, то з іншого боку. Такий стан речей не може зберігатися тривалий час. Врешті-решт під дією відповідних зовнішніх та внутрішніх сил Україна опиниться в ситуації остаточного вибору, який зараз передбачити важко. Україна посідає надто важливе стратегічне місце в Південно-Східній Європі, має надто великий потенціал, щоб країни НАТО та РФ не спокусилися набути для себе значні переваги за її рахунок і залишили її у спокої як, наприклад, Швецію або інші нейтральні країни. Водночас формування якогось стратегічного альянсу поза НАТО або РФ, скажімо Балто-Чорноморського, поки що малореальне, хоча увага до створення таких структур постійно підвищується [4].

Принципово помилковими є спроби розглядати відносини з РФ у вигляді дихотомічних, полярних альтернатив: або співдружність, політична й економічна кооперація, або конфронтація і конкуренція. Правильним є підхід до цих відносин як до складного багатовимірного комплексу, що має свої сфери кооперації і співробітництва та сфери конкуренції або навіть прямої конфронтації (зовсім не обов'язково військової).

Ставлення ЄС до України та інших держав багато в чому визначатиметься (і вже визначається) процесами, що відбуватимуться всередині ЄС. Очевидно, що всі наслідки нового, багато в чому безпрецедентного, розширення угруповання сьогодні досить важко передбачити, а тому політика ЄС стосовно нових членів (країн другої та третьої хвилі) ставатиме більш стриманою та обережною.

1. *Друзенко Г.* Європейська інтеграція України: оцінка в загальноєвропейському контексті // Експерт. - 2006. - №9. - С.16-20.

2. *Бураковський І.* та ін. Україна й Європейська інтеграція // Економіка України. - 2000. - №4.

3. *Лаврінченко О.В.* Удосконалення національної системи права в контексті євроінтеграції України: актуальні питання теорії та методології // Економіка. Фінанси. Право. - 2007. - №4. - С.30-35.

4. Україна - Європейський Союз: зовнішньоекономічна діяльність й перспективи співробітництва. - Донецьк, 1998.